

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

KAYSERİ YÖRESİ EFSANELERİ
(İnceleme-Metinler)

Hazırlayan
Şerife ORAL

Danışman
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Yüksek Lisans Tezi

Ocak 2016
KAYSERİ

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

KAYSERİ YÖRESİ EFSANELERİ
(İnceleme-Metinler)
Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Şerife ORAL

Danışman
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

**Bu Çalışma Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Tarafından SBY-12-3756 No'lu Proje Kodu ile desteklenmiştir.**

Ocak 2016
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Şerife Oral

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler)” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi ‘ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Şerife ORAL

Danışman

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Doç.Dr. Bayram DURBİLMEZ danışmanlığında Şerife ORAL tarafından “**Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler)**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

11.01.2016

JÜRİ:

Danışman: Doç.Dr. Bayram DURBİLMEZ

Üye Prof.Dr. Nevgat Özgen

Üye: Doç.Dr. Nedim Bakırcı

(Handwritten signatures of Danışman and Üyeler)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 12/01/2016 tarih ve 01 sayılı kararı ile onaylanmıştır

12.01.2016
Prof. Dr. Lütfullah ÇEBECİ
Enstitü Müdürü
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Kayseri, İç Anadolu Bölgesinin önemli bir ticaret şehridir. Bu özelliğinin dışında Kayseri sözlü kültür açısından da zengin bir şehirdir. Kayseri’de birçok sözlü gelenek türü için derleme ve değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Biz de bu çalışmamızda Kayseri’de, sözlü geleneğin önemli bir türü olan efsane türünü derledik ve elde edilen metinler üzerine akademik bir çalışma yapmaya karar verdik. Bu çalışmamızda Kayseri’nin ilçe ve köyleri dolaşarak derlenen malzeme tasnif edilerek akademik bir şekilde çalışılmış, çalışmanın millî ve evrensel kültüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Türk kültüründe var olan mitolojik unsurlar anlatılarda motif ve inanç şeklinde kendini hissettirmektedir. Bu çalışmamız Türk milletinin eski tarihlerden itibaren edebiyat, kültür ve anlatı ürünlerini şekillendiren mitolojik unsurların Kayseri efsanelerindeki şekillerini ortaya çıkarmak ve tarihten itibaren gelen bu izlerin Türk folklor ve edebiyatında devam ettiğini, diğer sözlü kültür ürünlerinde olduğu gibi değişerek gelişeceğini göstermektedir.

Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler) adlı çalışmanın giriş bölümünde derleme ve çalışma sahamız hakkında belli başlı bilgilere yer verilmiştir. Bu şekilde çalışma bölgemizi coğrafi özellikleri, tarihi ve kültürel yapısı bakımından tanıtılması sağlanmıştır. Bu bölümde ayrıca araştırma konusuna dair bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler efsanecilik geleneği, metin, anlatıcı, dinleyici ve mekân başlıklarıyla ele alınmıştır. Bu başlıklarla araştırma konusuna farklı açılardan bakılması ve konunun daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma konusunun farklı yönleri başlıklar açılarak geniş bir şekilde genelden özele doğru bir düzen belirlenerek anlatılmıştır. Yani başlık içerisinde genel olarak efsane geleneğinden yola çıkılarak Kayseri’de efsane geleneğine doğru bir anlatım şekli uygun bulunmuştur. Bu bölümde “Araştırma Konusuyla İlgili Yapılan Çalışmalar” başlığı için de aynı düzen sürdürülmüştür. Bu başlık “Tezler ve Kitaplar” alt başlığı şeklinde sınıflandırılarak bu konuda yapılan tezler ve kitaplar farklı başlıklar altında sıralanmıştır. Bu konuda yapılan tezlerde sınıflandırmanın önemine vurgu yapılarak araştırmacıların yaptığı sınıflandırmalara da yer verilmiştir. Bu başlık altında genel itibariyle Türkiye’de yapılan efsane çalışmaları verildikten sonra, özel olarak alt başlık altında Kayseri yöresi efsaneleri ile ilgili yapılan çalışmalar eklenmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde, ayrıca araştırma konusunun amacı ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışma konusuna dair tanımlar da yer aldığı kaynağa göre sınıflandırılarak değerlendirilmiş ve bu tanımlardan yola çıkılarak yapılan bir tanım da eklenmiştir. Tanıma ek olarak araştırma konusunun sınırlarının belirlenmesi adına diğer anlatı türleriyle olan ilişkisi de bu bölümde ortaya konmuştur. Çünkü efsanenin ne olduğunu belirlemek kadar ne olmadığını belirlemek de efsaneyi tanımlamak ve efsanenin sınırlarını çizmek açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde Kayseri’de efsane anlatma geleneği daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu başlığın daha iyi anlaşılmasını ve farklı yönleriyle ele alınmasını sağlamak amacıyla bu başlık “Efsane Anlatıcıları ve Anlatılan Efsanede Yöre Özellikleri” alt başlıklarıyla değerlendirilmiştir. Bu bölümde Kayseri efsanelerinin derlenmesi ve elde edilen metinler örneklemelerle konuya dâhil edilerek daha geniş bir bilgilendirme amaçlanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde derleme yapılarak elde edilen metinlerin motifleri belirlenmiş ve efsane metninde bu motifleri dayandırdığımız yerler motiflerin yanında parantez içerisinde açıklanmıştır. Bu şekilde motiflerin metne uygunluğu sağlanmıştır. Zaman zaman birden fazla motif efsane metninde aynı yeri ifade edebilmektedir. Böyle durumlarda parantez içerisindeki açıklamalar benzer şekilde ifade edilmiştir. Aynı şeyi karşılayan motifler ise aralarına virgül konularak yan yana yazılmıştır. Sözelimi; V100 Dinî Binalar ve Nesnelere, V113 Türbeler, gibi... Metinlerin motif yapıları incelenirken, efsane metinleri arasında ilişki kurulabilmesi ve araştırma ve inceleme yapanların aradıkları efsane metnini ve incelemesini bulabilmesi için metinlerin tahlili ve tespiti bölümlerinde yer alan efsanelere aynı numaralar verilmiş sınıflandırma her iki bölümde de belirtilmiştir. Metinler; A. Motifleri, B. Konu ve Tema, C. Zaman, D. Mekân, E. Anlatım Tarzları, bakımından incelenmiştir. Bu şekilde hem metnin hem de metne etki eden unsurların aktarılması sağlanmıştır.

“Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler)” adlı çalışmanın üçüncü bölümünde, derlenen ve yazılı kaynaklardan elde edilen efsane metinleri; 1. Dönüşüm Efsaneleri, 2. Hayvanlarla İlgili Efsaneler, 3. Açıklayıcı Efsaneler, 4. Yer Adlarına Bağlı Efsaneler, 5. Olağanüstü Olaylarla İlgili Efsaneler, 6. Dinî Efsaneler, olarak altı ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Bu başlıkları kendi içinde alt başlıklara ayrılarak incelemenin çatısı

oluşturulmuştur. Sınıflandırma yaparken çeşitli sıkıntılarla karşılaşmıştır. Özellikle bir efsanenin birden fazla başlığa uygun olduğu durumlar görülmüştür.

Çalışmanın dördüncü bölümünde efsane metinlerinin söz varlığına dair incelemeler bulunmaktadır. Metinlerin söz varlığı da incelenmiş, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara malzeme sağlanması amaçlanmıştır. Araştırmacılara kaynaklık etmek ve bu araştırmacıların kolayca metne ulaşmalarını sağlamak amacıyla bu bölümde metinlerdeki söz varlığı; Adlar, Benzetmeler, Deyimler, Atasözleri, Ara Sözler, Söz Kalıpları başlıkları şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu inceleme aynı zamanda efsane metinlerinin tek boyutlu bir çalışmayla ortaya konamayacağı düşüncesiyle yapılmıştır.

“Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler)” adlı bu çalışmada derlenen ve yazılı kaynaklardan elde edilen efsane metinleri Stith Thompson’un Motif Index of Folk Literature adlı, altı ciltlik eseri esas alınarak değerlendirilmiş ve motifleri çıkarılmıştır. Bunun yanında tarafımdan derlenen efsaneler motif numaraları dışında bağlam merkezli bir çalışmaya da dâhil edilmiş, bu efsaneler; konu ve tema, zaman, mekân ve anlatım tarzları, bakımından da incelenmiştir. Fakat yazılı kaynaklardan alınan efsanelerde bağlam merkezli bir çalışma yapmak mümkün olmamıştır. Bu sebeple bu efsanelerin sadece motif numaraları belirlenmiştir.

Son olarak SBY-12-3756 proje numaralı “Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler)” adlı tezimize proje desteği sağlayan Erciyes Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi’ne teşekkür ediyorum.

Sadece tez konusunun belirlenmesi ve tezin bitirilmesi konusunda değil lisans ve yüksek lisans eğitimim sırasında bilgi ve tecrübesiyle bana destek olan, her konuda sabırla yol gösteren saygıdeğer hocam Doç.Dr. Bayram Durbilmez’e şükranlarımı sunarım.

Maddi ve manevi desteğini esirgemeyen anneme ve tez sürecinde yoğun çalışma koşulları içinde bana gösterdikleri anlayış için kardeşlerim İsmail Oral ve Mustafa Oral’a da ayrıca teşekkür ederim.

Saha çalışmalarım sırasında bana eşlik eden Alparslan Karakaş’a ve teşvikleriyle yanımda olan arkadaşlarım Fatih Doğan Koca ve Jale Çelik’e de teşekkür ederim.

KAYSERİ YÖRESİ EFSANELERİ

(İnceleme-Metinler)

Şerife ORAL

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2015

Danışman: Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

ÖZET

Sözlü geleneğin bir ürünü olan efsaneler, Türk milletinin anlatı geleneği içerisinde önemli bir yere sahiptir. Efsaneler, milletin kültürel, sosyal, tarihî ve dinî yapısını yansıtan anlatılardır.

Kayseri, sözlü gelenek ürünleri bakımından zengin bir şehirdir. Kayseri’de birçok sözlü gelenek türü için derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada Kayseri’de, sözlü geleneğin önemli bir türü olan efsane türünü derlenmiş ve akademik olarak çalışılmıştır. Kayseri ve ilçelerinden derleme yöntemiyle elde edilen efsaneler motif ve bağlam açısından incelenerek bu çalışmanın millî ve evrensel kültüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Türk kültüründe var olan mitolojik unsurlar, anlatılarda motif ve inanç şeklinde kendini hissettirmektedir. Bu çalışmamız Türk milletinin eski tarihlerinden itibaren edebiyat, kültür ve anlatı ürünlerini şekillendiren mitolojik unsurların Kayseri efsanelerindeki şekillerini ortaya çıkarmak ve tarihten itibaren gelen bu izlerin Türk folklor ve edebiyatında devam ettiğini, diğer sözlü kültür ürünlerinde olduğu gibi değişerek gelişeceğini göstermektedir.

Kayseri Yöresi Efsaneleri (İnceleme-Metinler) adlı çalışmada efsane türüne ait bilgiler verilmiş, daha sonra efsane metinleri hem motifleri bakımından hem de bağlam merkezli olarak incelenmiştir. Bu çalışmada efsaneler “görüşme tekniği” ile elde edilmiştir. Derlenen efsaneler dışında yazılı kaynaklardan alınan efsanelere de çalışmada yer verilmiştir. Çalışmanın son kısmında derleme alanı ve kaynak kişilere ait fotoğraflar ve çalışma alanına ait bir haritaya yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Efsane, Motif, Halk Kültürü, Halk Anlatısı, Sözlü Gelenek, İnanç

KAYSERİ AREA OF LEGENDS**(Review- Texts)****Erciyes University, Institute of Social Sciences****Master Thesis, August 2015****Supervisor: Assoc. Dr. Bayram DURBİLMEZ****ABSTRACT**

The legends which are the production of oral traditions, are so important in the narrative tradition of Turkish nation. The legends are the reflection of Turkish people's cultural, social, historical and religious structure.

Kayseri is such a rich city in terms of oral traditional products. Compilations have been done for so many types of oral traditions in Kayseri. In this study, the types of legends are compiled with important types of oral tradition and studied academically.

The legends are analyzed with motif and context obtained by compilation method of Kayseri and Kayseri's districts. It is intended to contribute national and universal culture.

Mythological elements which have in Turkish culture are felt in form of belief and motif narratives.

Our study shows the Turkish Nation's mythological elements that shaped culture, literature and narrative results till the ancient times for finding out the shape in the Kayseri Legends and indicating the continuous role in Turkish folklore and literature as other oral culture elements.

The study, named The Legends of Kayseri (Review-Texts), is given information about types of legend and then legend texts are analyzed by motif and context origin. The legends are obtained with "Interview technique" in this study. Not only compiled legends but also written sources are used. There are compiled area, photographs of resource persons and a map belongs to work area available at the end of this study,

Key Words: Kayseri, Legend, Motif, Folklore, Stories of Narrations, Oral Tradition, Religion

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI.....	ii
ONAY	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ	1
1.ARAŞTIRMA ALANININ COĞRAFI KONUMU, TARİHİ ve KÜLTÜR YAPISI ..	1
1.1 Coğrafi Konumu	1
1.2 Tarihi	1
1.3 Kültür Yapısı	2
2. ARAŞTIRMA KONUSUNUN TANIMI VE KAPSAMI	2
2.1. Tanımı	2
2.2. Teşekkülü, Çeşitlenmesi ve Anlatmaya Dayalı Diğer Türlerle İlişkisi.....	5
2.2.1. Teşekkülü.....	5
2.2.2. Çeşitlenmesi.....	6
2.2.3. Anlatmaya Dayalı Diğer Türlerle İlişkisi	8
2.2.3.1. Efsane-Mit	8
2.2.3.2. Efsane-Masal.....	9
2.2.3.3. Efsane-Destan	9
2.2.3.4. Efsane-Halk Hikâyesi.....	25
2.3. Kayseri’de Efsane Anlatma Geleneği	11
2.4. Metin	13
2.5. Anlatıcı	16
2.6 Dinleyici	21
2.7 Mekân.....	24

3.ARAŞTIRMA KONUSU HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR:	27
3.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	27
3.1.1.Tezler	27
3.1.1.1.Doçentlik Tezleri.....	27
3.1.1.2. Doktora Tezleri	28
3.1.1.3. Yüksek Lisans Tezleri	32
3.1.2. Kitaplar	39
3.2.Kayseri Efsaneleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	41
4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	46
4.1. Amaç	46
4.2. Yöntem	46

BİRİNCİ BÖLÜM

KAYSERİ’DE EFSANE ANLATMA GELENEĞİ VE EFSANE ANLATICILARI

1. KAYSERİ’DE EFSANE ANLATMA GELENEĞİ.....	49
2. EFSANE ANLATICILARI.....	51
3.ANLATILAN EFSANELERDE YÖRE ÖZELLİKLERİ	55

İKİNCİ BÖLÜM

EFSA NELERİN TAHLİLİ

1.Dönüşüm Efsaneleri.....	65
1.1. Dua Sonucu Dönüşüm.....	65
1.2 Cezalandırma Sonucu Dönüşüm.....	69
2.Hayvanlarla İlgili Efsaneler.....	70
3.Açıklayıcı Efsaneler	74
4. Yer Adları Üzerine Efsaneler	81
5. Olağanüstü Olaylarla İlgili Efsaneler.....	93
5.1 Olağanüstü Varlıklar (Cin, Peri ve Alkarısı) İle İlgili Efsaneler	93
5.2 Define ve Tılsım İle İlgili Efsaneler	105
6. Dinî Efsaneler	112

6.1. Dinî ve Tarihî Kişiler Üzerine Anlatılan Efsaneler	112
6.2. Dinî ve Kutsal Sayılan Yerler İle İlgili Efsaneler	142
6.3. Kesik Baş İle İlgili Efsaneler	156
6.4. Tayyizaman-Tayyimekân Efsaneleri	158
6.5. Hızır Efsaneleri	162

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EFSA NELERLE İLGİLİ PROBLEMLER VE EFSA NELERİN TESPİTİ

1.Efsanelerle İlgili Problemler.....	158
2.Efsanelerin Tespiti	159
2.1.Dönüşüm Efsaneleri	159
2.1.1. Dua Sonucu Dönüşüm.....	158
2.1.2. Cezalandırma Sonucu Dönüşüm.....	164
2.2.Hayvanlarla İlgili Efsaneler	164
2.3.Açıklayıcı Efsaneler	167
2.4. Yer Adları Üzerine Efsaneler	174
2.5. Olağanüstü Olaylarla İlgili Efsaneler	191
2.5.1 Olağanüstü Varlıklar (Cin, Peri ve Alkarısı) İle İlgili Efsaneler	191
2.5.2 Define ve Tılsım İle İlgili Efsaneler.....	200
2.6. Dinî Efsaneler	203
2.6.1. Dinî ve Tarihî Kişiler Üzerine Anlatılan Efsaneler.....	203
2.6.2. Dinî ve Kutsal Sayılan Yerler İle İlgili Efsaneler	228
2.6.3. Kesik Baş İle İlgili Efsaneler	240
2.6.4. Tayyizaman-Tayyimekân Efsaneleri.....	244
2.6.5. Hızır Efsaneleri	249

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EFSA NELERİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ 252 |

1. ADLAR	252
1.1.Kişi Adları	252
1.2.Yer Adları.....	258

2.BENZETMELER.....	263
3.DEYİMLER	264
4.ARA SÖZLER.....	265
5.SÖZ KALIPLARI.....	267
KAYNAKLAR.....	272
1.YAZILI KAYNAKLAR	272
2.SÖZLÜ KAYNAKLAR.....	283
SONUÇ.....	269
EKLER:.....	288
1.Yöre Haritası.....	288
2. Derleme Alanı ve Kaynak Kişilere Ait Fotoğraflar.....	289
ÖZ GEÇMİŞ.....	303

KAYNAKLAR

1. YAZILI KAYNAKLAR

- Abdulselem, Arvas (2012). “Yazılı/Sözlü Gelenek İlişkisi ve Bir Fıkra Hakkında Bazı Düşünceler” *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.3, s.111-118.
- Acar, Hakan (2013). *Burdur Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Isparta.
- Adem, Aydemir (2013). “Sarıköz Efsanesindeki Sarıköz ve Eski Türk İnançlarındaki Albız Üzerine”, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/6 Spring, s. 61-67.
- Akalın, Sami (1993). *Türk Folklorunda Kuşlar*, KB Hagem Yayınları, Ankara.
- Akbaş, S. Burhaneddin (1993). *Bünyan ve Yöresi Halk Edebiyatı, Folklor ve Etnoğrafyası*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Akyüz, Çiğdem (2011). ”Dünden Bugüne Türk Dünyası Destan Anlatıcıları” *Turkish Studies / International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/4 Fall, s. 15-26.
- Alan, Mustafa (2012), *Hacılar Ağzı*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi). Kayseri.
- Aliyev, Ramil (2011). “Masallarda Efsane ve Masal Yapısalcılığı”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi* (Ocak-Haziran), Azerbaycan Özel Sayısı-I.
- Alparslan, İsmet (2010). *Ağrı Efsaneleri*, Birleşik Matbaacılık, İzmir.
- Alptekin, Ali Berat (1982). *Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum.
- Alptekin, Ali Berat (1997). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Alptekin, Ali Berat (2011). *Halk Bilimi Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Alptekin, Ali Berat (2012). *Efsane ve Motifleri Üzerine*, Akçağ Yayınları, Ankara
- Arslan, Ferhat (2012). “Halk Bilimsel Bir Terim Olarak “Efsane” Üzerine Bazı Dikkatler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.5, s. 81-90.
- Arslan, Mustafa (2010). “Denizli Yöresinde Masal Anlatma Geleneği”, *Millî Folklor*, Yıl 22, S. 86, s. 50-57.
- Artun, Erman (2004). *Anonim Türk Halk Edebiyatı*, Nesri Kitabevi.
- Aslan, Ferhat (2011). *Ayasofya Efsaneleri*, Kültür Sanat Basımevi, İstanbul.
- Atay, Ayten (1993). *Develi ve Yöresi Ağzları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Atnur, Gülhan (2002). *Başkurt ve Tatar Efsaneleri Üzerine Karşılaştırmalı Motif Çalışması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum.
- Aydemir, Adem (2013). “Sarıköz Efsanesindeki Sarıköz ve Eski Türk İnançlarındaki Albız Üzerine”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Ankara. S.6, s. 61-67.
- Ayva, Aziz (2001). *Anadolu Göl Efsaneleri (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Baba, Mustafa Okan (2007). *Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Heyamola Yayınları, İstanbul.
- Başarkanoğlu, Levent (2010). *Nizip Efsaneleri*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep.
- Bayraktar, Fatma Sibel (2000). *Kayseri Merkez Ağzı (Metin-Gramer-Sözlük)*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Edirne.
- Bazancir, Recai (2010). *Bingöl Efsaneleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Van.
- Biol, İrfan (2012). *Kayseri'nin Hafızası, Almanak*, Mazaka Yayıncılık, Kayseri.
- Boratav, Pertev Naili (1942). *Halk Edebiyatı Dersleri*, T.C. KB Tarih Vakfı Yayınları, Ankara.
- Boratav, Pertev Naili (1994). *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

- Boratav, Pertev Naili (1995). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Buch, Wilfried (1992). “Masal ve Efsane Üzerine”, (çev. Ali Osman Öztürk), *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Haz: Gülin Öğüt Eker vd, Millî Folklor Yayınları, Ankara. s. 310-311.
- Buran, Ahmet (2011). “Metin-Bağlam İlgisi Bakımından Ak Gemi’de “Babalık” Kavramı ve “Baba-Çocuk İlişkisi”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S.27, s. 49-59.
- Çağmlar, Zekiye (1994). *Adana Yöresi Yatur-Ziyaret ve Ocaklarla Bunlara Bağlı Anlatılan Efsaneler*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Çıblak, Nilgün (1995). *İçel Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Çobanoğlu, Özkul (2003). *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Çobanoğlu, Özkul (2008). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Çoruhlu, Yaşar (2011). *Türk Mitolojisinin Anahatları*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Dağcı, Yusuf (2012). *Yahyalı (Kayseri) ve Yöresi Ağızları*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Niğde.
- Dağlı, Ahmet (2012). “Dinî Şahsiyetler Etrafında Anlatılan Efsanelerin Birleştirilmesi Üzerine”, *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.1, s. 41-53.
- Dağlı, Ahmet (2012). “Göstergebilimsel Yöntemle Bir Efsane Çözümlemesi: Ferhat İle Şirin”, *Uluslararası Sosyal Aratırmalar Dergisi*, S. 20, s. 13-30.
- Demir, Necati (2008). “Cassirer’e Göre Efsane ve Dinî Kültürde İnsanın Yeri” *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (C XII), Sivas. S.1, s. 275-298.
- Demir, Sema (2012). “Kültürel Bellek, Gelenek ve Halk Bilimi Müzeleri”, *Millî Folklor*, S. 95, s. 184-193.

- Demirtaş, Sezai (2013). *Savaş ve Fetih Olguları Bağlamında Anadolu Sahası Türk Efsaneleri Üzerine İncelemeler*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Dıykanbayeva, Aygerim (2004). *Kırgız Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü (Doktora Tezi), İzmir.
- Dilek, Esra Derya (2011). “Efsaneden Büyülü Gerçeğe”, *Millî Folklor Dergisi*, S. 91, s. 204-209.
- Doğan, İbrahim (1991). *Bünyan ve Yöresi Ağzları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Doğrusöz, Mahmut (2001). “İncesu’da Su İle İlgili İnançlar ve Uygulamalar”, *1. Ulusal İncesu Sempozyumu*, İncesu Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri. s. 284-293.
- Doğrusöz, Mahmut (2008). “Tomarza’da Su İle İlgili İnançlar ve Uygulamalar”, *Birinci Tomarza Sempozyumu (19-22 Haziran)*, Özkar Yayınevi, İstanbul. s. 197-201.
- Duranlı, Muvaffak (2006). “Saha Türklerinde Efsane Kavramı ve Sınıflandırma Çalışmaları”, *Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, İzmir. S.2, s. 303- 309.
- Duranlı, Muvaffak (2010). “Saha Türk Efsanelerindeki Tarihî Kişilik Tıgın”, *Millî Folklor*, S. 85, s. 57-70.
- Durbilmez, Bayram (2013). “Halk Bilimi Araştırmalarının 100. Yılında: “Halk Bilimi” İle “Edebiyat”ın Ortak Alanları ve “Halk Edebiyatı” Üzerine Değerlendirme”, *Millî Folklor*, S.99, s. 101-112.
- Durbilmez, Bayram (1998). *Muhyiddin Abdal Divânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Elazığ.
- Durbilmez, Bayram (2003). “Efsaneden Destana:Kazakistan’da Korkut Ata ve Korkut Küyü”, *Millî Folklor*, S.60, s. 219-232.
- Durbilmez, Bayram (2008). “Halk Edebiyatı Metinlerini Okurken Karşılaşılan Sıkıntılar”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 6, s. 228-241.

- Durdu, Aydın/ Santur Alparslan (2007). “Hacılar’da (Kayseri) Bulunan Yatır ve Kutsal Sayılan Mevkilerin Etnolojik/Sosyolojik İncelemesi”, *1. Hacılar Sempozyumu*, Hacılar Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri. s. 575-579.
- Duvarcı, Ayşe (2005). “Türklerde Tabiat Üstü Varlıklar ve Bunlarla İlgili Kabuller, İnanmalar, Uygulamalar”, *Bilig*, S. 32, s. 125-144.
- Duymaz, Ali (2001). “Kazdağı ve Sarıkız Efsaneleri”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Balıkesir. S. 5, s. 88-102.
- Duymaz, Ali (1989). *Bingöl Efsaneleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ.
- Ekici, Metin (1998). “Halk Bilimi Çalışmalarında Metin (Text), Doku (Texture), Sosyal Çevre ve Şartlar (Konteks) İlişkisinin Önemi”, *Millî Folklor*, S. 39, s. 25-34.
- Ekici, Metin (2004). “Araştırma Yöntemleri” *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayıncılık, Ankara. s. 69-112
- Ekici, Metin (2006). “Türk Sözlü Geleneğinde Anlatıcılar ve Anlatmalar Arasındaki İlişkiye Art Zamanlı (Diyakronik) ve Eş Zamanlı (Senkronik) Bir Bakış”, *Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Gazi Üniversitesi THBMER Yayını, Ankara. s. 83-89.
- Ekinci, Mustafa (1993). *Yeşilhisar ve Yöresi Ağzları (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Elgün, Mustafa (1993). *Akkışla Yöresi Ağzları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Emiroğlu, Seyit (1993). *Konya Efsaneleri (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Ergun, Metin (1997). *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi (C II)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ergun, Metin (1997). *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi (C I)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ergun, Pervin (1993). *Halk Anlatmalarında Hızır*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Konya.